

Eduskunnan puolustusvaliokunta

HE 6/2025 vp

Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Käsittelen seuraavassa vain tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatehtäviin suoranaisesti liittyviä sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:n ehdotettuja 3 ja 7 momentteja.

Minulla ei ole sinällään huomautettavaa ehdotetun sääntelyn tarkoituksen tai tavoitteiden suhteen. Esitän kuitenkin eräitä ehdotetun sääntelyn rakenteeseen, säännösehdoitusten kirjoitustapaan ja säännösehdoitusten perusteluihin liittyviä huomioita.

Sääntelyn rakenteen osalta sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:n 3 momenttiin ehdotetun radiosignaalitiedustelua koskevan lisäyksen ja pykälään lisättäväksi ehdotetun 7 momentin keskinäinen suhde jää jossain määrin tulkinnanvaraiseksi. Kyse on siitä, onko ehdotetussa 7 momentissa tarkoitettu säänneltävän tyhjentävästi radiosignaalitiedustelun toteuttamiseen liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä vai onko 3 momenttiin ehdotetulla lisäyksellä tarkoitettu olevan myös itsenäistä radiosignaalitiedustelun toteuttamiseen liittyvän kansainvälisen yhteistyön mahdollistavaa merkitystä. Voitaissiinkö 3 momenttia soveltaa jälkimmäisessä tapauksessa minkä tahansa toisen valtion virkamiehen osallistumiseen kotimaisen sotilastiedusteluviranomaisen kaluston käyttämiseen tai mahdolliseen muuhun kuin kaluston käyttämiseen liittyvään yhteistyöhön radiosignaalitiedustelun toteuttamisen yhteydessä? Säädetäisiinkö 7 momentissa tällöinkin tyhjentävästi mahdollisuudesta käyttää toisen valtion kalustoa radiosignaalitiedustelun toteuttamisen yhteydessä? Todettakoon, että lausuntokierroksella aikanaan olleessa hallituksen esitysluonnoksessa (19.04.2024) ei ehdotettu vastaavaa radiosignaalitiedustelua koskevaa lisäystä sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:n 3 momenttiin.

Sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:ään lisättäväksi ehdotetun 7 momentin kirjoitustavan osalta jää jossain määrin tulkinnanvaraiseksi, minkälaisiin radiosignaalitiedustelun toteuttamiseen liittyviin kaluston käyttötilanteisiin sitä olisi tarkoitus soveltaa. Säännösehdoituksen mukaan se koskisi Pohjois-Atlantin liiton tai sen jäsenvaltion ajoneuvolla, aluksella tai ilma-aluksella taikka maa-asemalla tapahtuvaa radiosignaalitiedustelun käyttöä. Säännösehdoituksen perustelujen mukaan kyse olisi Pohjois-Atlantin liiton yksittäisten jäsenmaiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä Pohjois-Atlantin liiton omien ja jäsenmaiden yhteiskäytössä olevien järjestelmien käytöstä (s. 74). Nähdäkseni radiosignaalitiedustelun toteuttamiseen liittyvän kansainvälisen yhteistyön sääntelytarpeen näkökulmasta ei olisi olennaista radiosignaalitiedustelun toteuttamiseen käytettävän kaluston omistaja, vaan sen käyttäjä tai käyttäjät. Esimerkiksi pelkkä kalustoyhteistyö, jossa Pohjois-Atlantin liiton, sen jäsenvaltion tai muun valtion omistama kalustoa käyttäisivät kotimaiset virkamiehet, ei edellyttäisi mielestäni sinällään erityistä sääntelyä. Tässä suhteessa hallituksen esityksen nykytilan kuvaukseen sisältyvä arvio siitä, että voimassa olevan lainsäädännön mukaan Suomella ei ole oikeutta käyttää Naton jäsenvaltioiden yhteiskäytössä olevia järjestelmiä (s. 32), jää jossain määrin

epäselväksi. Pelkän kalustoyhteistyön lisäksi ajateltavissa olevissa radiosignaali-tiedustelun toteuttamiseen liittyvissä kaluston käyttämistä koskevissa yhteistyötilanteissa voisi olla äärimmillään kyse toisaalta yhteistyöstä, jossa kotimaan tiedusteluviranomaisen, Pohjois-Atlantin liiton, sen jäsenvaltion tai muun valtion omistamaa kalustoa käyttäisivät ulkomaiset virkamiehet vaikkakin kotimaisen sotilastiedusteluviranomaisen ohjauksessa ja valvonnassa, ja toisaalta yhteistyöstä, jossa kyseisen kaluston käyttämiseen osallistuisivat sekä kotimaiset että ulkomaiset virkamiehet mutta ulkomaisten virkamiesten osallistuminen rajoittuisi kaluston käytön tukemiseen. Ensin mainitussa tilanteessa ulkomaisten virkamiesten itsenäisyyden aste vaikuttaisi kotimaisen sotilastiedusteluviranomaisen tai toiminnan ulkoisen valvojan tosiasialliseen mahdollisuuteen harjoittaa toiminnan tehokasta valvontaa. Jälkimmäisessä tilanteessa voisi olla kyse esimerkiksi ulkomaisen virkamiehen pelkkänä radiosignaali-tiedustelun toteuttamiseen käytettävän ajoneuvon, aluksen tai ilma-aluksen kuljettajana taikka radiosignaali-tiedustelun toteuttamiseen käytettävän välineistön teknisenä asiantuntijana toimimisesta. Yhteistyön sääntelytarpeeseen voisi vaikuttaa erityisesti se, saisiko radiosignaali-tiedustelun toteuttamiseen liittyvään kaluston käyttämiseen osallistuvan ulkomaisen virkamiehen oma valtio tai järjestö radiosignaali-tiedustelulla hankittuja tietoja omaan käyttöönsä.

Lausuntokierroksella olleen hallituksen esitysluonnoksen mukaista sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:ään lisättävää 7 momenttia olisi sovellettu säännösehdotuksen mukaan radiosignaali-tiedustelun lisäksi myös ”muuhun kuin tässä tai muussa laissa säädettyyn tiedustelumenetelmän käyttöön”. Hallituksen esitysluonnoksen säännösehdotusta koskeneiden perustelujen mukaan tällaisissa ”sääntelemättömissä tiedustelumenetelmissä” olisi ollut kyse menetelmistä, jotka eivät voi kohdistua viestintään tai puutu yksityiselämän suojaan eivätkä näin ollen vaadi nimenomaista sääntelyä (s. 56). Hallituksen esityksen mukaista sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:ään lisättävää 7 momenttia sovellettaisiin säännösehdotuksen mukaan ainoastaan radiosignaali-tiedusteluun. Hallituksen esityksen säännösehdotusta koskevien perustelujen mukaan säännösehdotuksessa tarkoitettu radiosignaali-tiedustelu kattaisi myös menetelmät, jotka eivät voi kohdistua henkilöiden väliseen viestintään tai puutu yksityiselämän suojaan (s. 75). Toisaalta tästä huolimatta hallituksen esityksen säännösehdotusta koskeviin perusteluihin on jäänyt viittaus myös ”niin kutsuttuihin sääntelemättömiin tiedustelumenetelmiin” (s. 75). Hallituksen esityksen mukainen sääntelyratkaisu on nähdäkseni sinällään perusteltu, kun radiosignaali-tiedustelun määritelmä sotilastiedustelusta annetun lain 60 §:n 1 momentissa kattaa kaikki radiotaajuiset sähkömagneettiset aallot ja kun tiedustelumenetelmän käsitettä on mielestäni syytä käyttää vain nimenomaista sääntelyä edellyttävän tiedonhankinnan yhteydessä. Ainakin osassa lausuntokierroksella olleen hallituksen esitysluonnoksen (s. 56) ja hallituksen esityksen (s. 75) sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:ään lisättäväksi ehdotettua 7 momenttia koskevissa perusteluissa tarkoitetuista tiedustelulajeista tiedonhankinta voinee tosin kohdistua myös muihin kuin radiotaajuisiin sähkömagneettisiin aaltoihin. Se, milloin tiedonhankinta ei edellyttäisi luonnollisten henkilöiden perusoikeuksiin puuttumattomuutensa vuoksi välttämättä nimenomaista toimivaltuussääntelyä, on oma kysymyksensä.

Kimmo Hakonen
Tiedusteluvalvontavaltuutettu